

Advies 2022/16

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Overlevingspensioen en gezinslast: verhoging van het plafond van de toegelaten activiteit

Samengevat.....	1
1 Overlevingspensioen en toegelaten activiteit	2
2 Voorstel.....	2
3 Begrotingsramingen.....	3
4 Advies van het Comité	3

Samengevat

Het Comité neemt kennis van een ontwerp van koninklijk besluit dat :

- het plafond verhoogt van de toegelaten activiteit dat van toepassing is op de personen die uitsluitend een overlevingspensioen genieten en die i) jonger dan 65 jaar zijn en ii) minstens een kind ten laste hebben.
- een differentiatie voorziet van het plafondbedrag volgens het aantal kinderen ten laste.

Het ABC maakt hierbij de volgende drie opmerkingen :

1. Het betreft dat de federale regering de voorgestelde maatregel neemt zonder de werkzaamheden en conclusies af te wachten van de Gemengde Subcommissie Pensioenen, die zich momenteel buigt over een ruimere pensioenhervorming.
2. Hoewel het Comité het streven van de federale regering om mensen (langer) aan het werk te houden onderschrijft, is het niet overtuigd van het activerende karakter van de voorgestelde maatregel. Het Comité benadrukt dat een inkomensplafond mogelijk de intentie tot een volledige arbeidsmarktdeelnemers onttrekt en een hinderpaal vormt voor de (verdere) uitbouw van zelfstandige activiteiten die economisch rendabel zijn. Het ABC meent dan ook dat het beter zou zijn alternatieven te onderzoeken voor de toegelaten activiteit.
3. Het ABC betreft dat de hypothesen die gebruikt zijn bij om de budgettaire kost van de maatregel te ramen, niet bekend zijn.

Los van de voorgaande opmerkingen ligt het voor het ABC voor de hand dat wanneer er in de pensioenregelingen van de werknemers en de ambtenaren initiatieven worden genomen tot een versoepeling van cumulatierregels, vergelijkbare ingrepen worden gedaan in de pensioenregeling van de zelfstandigen. In die zin is het Comité wel tevreden met het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit.

Tijdens het begrotingsconclaf van oktober 2022¹ werd voorzien om het jaarlijks inkomensplafond voor de cumulatie van een overlevingspensioen met een beroepsinkomen op te trekken voor personen jonger dan 65 jaar met kinderlast. Het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, moet uitvoering geven aan deze maatregel.

1 Overlevingspensioen en toegelaten activiteit

De weduwnaar of weduwe van een zelfstandige heeft onder bepaalde voorwaarden recht op een overlevingspensioen². Dat overlevingspensioen kan onder bepaalde voorwaarden met een beroepsactiviteit worden gecumuleerd, mits een inkomstenvoorwaarde wordt nageleefd. Het bedrag van het inkomstenplafond is afhankelijk van de leeftijd van de weduwe(naar) en de eventuele aanwezigheid van kinderen ten laste. Als de betrokkene uitsluitend een overlevingspensioen geniet, mogen de beroepsinkomsten de volgende geïndexeerde bedragen³ niet overschrijden:

Aard beroepsbezigheid	Jonger dan 65 jaar		Vanaf 65 jaar	
	Zonder kinderen ten laste	Met kinderen ten laste	Zonder kinderen ten laste	Met kinderen ten laste
Werknemer ⁴	20.102 €	25.127 €	24.937 €	30.333 €
Zelfstandige ⁵	16.082 €	20.102 €	19.950 €	24.267 €
Werknemer + zelfstandige ⁶	16.082 €	20.102 €	19.950 €	24.267 €

Als het toegelaten plafond wordt overschreden, wordt het percentage van de inkomsten die dat plafond overschrijden, in mindering gebracht van het overlevingspensioen van het beschouwde jaar.

2 Voorstel

Het ontwerp van koninklijk besluit dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, verhoogt het plafond van de toegelaten activiteit dat van toepassing is op de personen die uitsluitend een overlevingspensioen genieten en die i) jonger dan 65 jaar zijn en ii) minstens een kind ten laste hebben. Het voorziet bovendien een differentiatie van het plafondbedrag volgens het aantal kinderen ten laste.

Voortaan zouden de personen jonger dan 65 jaar die uitsluitend een overlevingspensioen genieten en een kind ten laste hebben, dit pensioen kunnen cumuleren met inkomsten uit een zelfstandige activiteit tot 24.122 euro (dit is een verhoging van 4.020 euro ten opzichte van het plafond dat

¹ Begrotingsnotificaties 2023, pagina 33.

² Voorwaarden inzake leeftijd en duur van het huwelijk.

³ Bedragen van kracht op 1 januari 2022. De bedragen worden jaarlijks geïndexeerd.

⁴ incl. mandaat, ambt, post. Brutobedragen

⁵ Jaarlijkse netto belastbaar inkomen.

⁶ Gelijktijdig of na elkaar. 80% bruto en netto

momenteel van kracht is). Per bijkomend kind ten laste zou dat plafond verhoogd worden met 4.020 euro⁷.

Voor inkomsten uit een activiteit als werknemer zal het huidig jaarlijks plafond voor de gerechtigden met kinderlast worden opgetrokken met 5.025 euro en zal de verhoging per bijkomend kind ten laste 5.025 euro bedragen.

	Zelfstandige		Werknemer	
	Huidige regeling	Nieuwe regeling	Huidige regeling	Nieuwe regeling
Zonder kinderlast	16.082 €	16.082 €	20.102 €	20.102 €
Met kinderlast				
• 1 kind	20.102 €	24.122 €	25.127 €	30.125 €
• 2 kinderen	20.102 €	28.142 €	25.127 €	35.177 €
• 3 kinderen	20.102 €	32.162 €	25.127 €	40.202 €

In de werknemers- en ambtenarenregeling wordt eveneens een verhoging van de inkomensgrenzen voor toegelaten activiteit voor personen jonger dan 65 jaar die uitsluitend een overlevingspensioen én kinderlast voorzien.

3 Budgettaire ramingen

De Federale Pensioendienst heeft de kostprijs van de voorgestelde maatregel geraamd op 130.466 euro per jaar voor het stelsel van de zelfstandigen⁸.

4 Advies van het Comité

Het ABC neemt kennis van het voor advies voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit. Het wenst hierbij de volgende drie opmerkingen te maken :

1. Het ABC heeft voorbehoud bij de timing van de maatregel. Het herinnert eraan dat de sociale partners zich momenteel - op vraag van de federale regering - in de Gemengde Subcommissie Ad Hoc Pensioenen (ingebod in de Nationale Arbeidsraad) buigen over een ruimere pensioenhervorming (incl. de modernisering van de gezinsdimensie). Voor het ABC zou een hervorming zoals die voorzien in het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit, idealiter deel uitmaken van een ruimere visie op de toekomst van het pensioenbeleid en dus van hervormingen die in dat kader zouden genomen worden. Het betreurt dan ook dat de federale regering de voorgestelde maatregel neemt zonder de werkzaamheden en conclusies van de Gemengde Subcommissie af te wachten.
2. Het verslag aan de Koning stelt dat de maatregel *"een positieve impact heeft op de arbeidsmarkt"*. Het ABC leidt hieruit af dat men ervan uitgaat dat de maatregel een activerende functie zal hebben. Het Comité geeft in dit verband aan dat het het streven van

⁷ Bedrag van kracht op 1 januari 2022.

⁸ 29.604 euro voor de zuivere loopbanen van zelfstandige en 100.862 euro voor de gemengde loopbanen.

de federale regering om mensen (langer) aan het werk te houden onderschrijft en bijgevolg de inspanningen die ze doet om arbeidsmarktparticipatie te faciliteren verwelkomt.

Het Comité is echter niet overtuigd van het activerende karakter van de voorgestelde maatregel. Enerzijds kan een verhoging van het inkomensplafond stimulerend werken omdat het de uitoefening van een beroepsactiviteit zonder verlies van het overlevingspensioen eenvoudiger maakt. Anderzijds ontnemt de mogelijkheid tot combinatie van een overlevingspensioen met hogere inkomsten uit arbeid mogelijk de intentie tot een volledige arbeidsmarktdeelneming. Elk stelsel van toegelaten activiteit houdt dan ook een zekere inactiviteitsval in, terwijl het verhogen van de toegelaten inkomensgrenzen de doelstelling ervan – nl. vermijden dat een pensioen wordt uitbetaald aan wie in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien met het oog op het in evenwicht brengen van de nood aan sociale bescherming en van de sociale zekerheid – ondergraaft.

Het ABC wijst er ook op dat een bestaande inactiviteitsval versterkt wordt. Het verschil tussen de grensbedragen met en zonder kinderen ten laste vergroot, zodat een overlevingsgepensioneerde in de toekomst gedwongen zal worden de beroepsactiviteiten sterker te verminderen wanneer één of meerdere kinderen niet langer als kind ten laste beschouwd worden.

Bovendien herinnert het ABC aan de fundamentele beperking van een systeem van toegelaten activiteit bij de uitoefening van een zelfstandige activiteit. De relatie tussen de omvang van de inkomsten en de omvang gepresteerde activiteit is onvoorspelbaar, er zijn moeilijkheden bij de controle van de voorwaarden en er zijn drempels voor de rechtzetting bij een eventuele inbreuk⁹. Vanuit het oogpunt van activering moet opgemerkt dat het inkomensplafond een hinderpaal vormt voor de (verdere) uitbouw van zelfstandige activiteiten die economisch rendabel zijn. Het is dan ook twijfelachtig dat zelfstandigen via het systeem van toegelaten activiteit de overstap zullen maken naar een volwaardige zelfstandige activiteit. Het ABC meent dan ook dat het beter zou zijn alternatieven te onderzoeken voor de toegelaten activiteit.

3. Het ABC betreurt dat de hypothesen bij de raming van de Federale Pensioendienst niet bekend zijn waardoor het niet in staat is de budgettaire kost van de maatregel grondig te evalueren. Zo is niet duidelijk hoe de Federale Pensioendienst de gedragseffecten en dus het activerend karakter van de maatregel evalueert.

Los van de voorgaande opmerkingen ligt het voor het ABC voor de hand dat wanneer er in de pensioenregelingen van de werknemers en de ambtenaren initiatieven worden genomen tot een versoepeling van cumulatierregels, vergelijkbare ingrepen worden gedaan in de pensioenregeling van de zelfstandigen. In die zin is het Comité wel tevreden met het voorgelegde ontwerp van koninklijk besluit.

⁹ Zie visietekst ABC 'Deeltijds pensioen in het pensioenstelsel voor zelfstandigen' van 24 november 2017

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 21 november 2022:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter